

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΕΒΔΟΜΟ ΤΜΗΜΑ
(ΣΤ' ΘΕΡΙΝΟ)**

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 20 Αυγούστου 2025, με την εξής σύνθεση: Αγγελική Μαυρουδή, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του ΣΤ' Θερινού Τμήματος, Αικατερίνη Μποκώρου και Ιωάννης Καλακίκος, Σύμβουλοι, Βασιλεία Χαραλάμπους και Παναγιώτης Σταθόπουλος, Πάρεδροι, που μετέχουν με συμβουλευτική γνώμη.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου: Παραστάθηκε η Πάρεδρος στη Γενική Επιτροπεία Επικρατείας Χαρίκλεια Ζάχου, που αναπληρώνει νόμιμα τον Γενικό Επίτροπο, ο οποίος κωλύεται.

Γραμματέας: Θεοδώρα Νάνου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να αποφασίσει σχετικά με την από [] (Α.Β.Δ. []) προσφυγή του Οργανισμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώτου βαθμού, με την επωνυμία [], με έδρα το [] [] που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Δήμαρχό του και παραστάθηκε, κατ' άρθρο 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020, με δήλωση του πληρεξούσιου δικηγόρου του [] (Α.Μ./Δ.Σ. []).

Με την ανωτέρω προσφυγή ζητείται η ανάκληση της [] πράξης της Υπηρεσίας Επιτρόπου [] στο Δήμο [].

Το Ελληνικό Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών παραστάθηκε, με δήλωση, κατ' άρθρο 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020, της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Θεώνης Χουντάλα (Α.Μ./Ν.Σ.Κ. 346).

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Την Πάρεδρο στη Γενική Επιτροπείας Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότείνει την απόρριψη της προσφυγής ανάκλησης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε, κατ' εφαρμογή των άρθρου 295 παρ. 2 και 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020, σε τηλεδιάσκεψη.

**Άκουσε την εισήγηση του Συμβούλου Ιωάννη Καλακίκου και
Αφού σκέφτηκε κατά τον νόμο**

Αποφάσισε τα εξής:

1. Ο Δήμος [] [Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού βλ. άρθρο 1 παρ. 1 και 2 στοιχ. 5.2.Γ. του ν. 3852/2010 (Α' 87)], υπό την ιδιότητα της

αναθέτουσας αρχής, με την κρινόμενη προσφυγή -για την άσκηση της οποίας δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου [βλ. άρθρα 308 παρ. 3 και 336 παρ. 1 του ν.4700/2020 (Α' 127)]- ζητεί παραδεκτώς την ανάκληση της [REDACTED] πράξης του Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην Υπηρεσία Επιτρόπου [REDACTED] στο [REDACTED], με την οποία κρίθηκε ότι κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης «Μίσθωση μηχανημάτων έργου και οχημάτων για την υλοποίηση σημειακών και ευρύτερων παρεμβάσεων σύμφωνα με τις ανάγκες του [REDACTED]» (στο εξής: ελεγχόμενη σύμβαση).

2. Η ελεγχόμενη σύμβαση –εκτιμώμενης, χωρίς Φ.Π.Α., αξίας 495.967,50 ευρώ, με προβλεπόμενο ισόποσο δικαίωμα προαίρεσης– έχει ως κύριο αντικείμενο την ανάθεση υπηρεσιών και αφορά στην ενίσχυση της Τεχνικής Υπηρεσίας του προσφεύγοντος με κατάλληλα επανδρωμένο εξοπλισμό, με τα απαραίτητα υλικά και με τη δυνατότητα ανάθεσης σχετικών εργασιών, ώστε άμεσα να μπορεί να ανταποκρίνεται στην επίλυση επειγόντων αναγκών που θα προκύψουν κατά τη διάρκεια της σύμβασης. Για την ανάθεση της διενεργήθηκε ανοικτή διαδικασία, μέσω του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.), με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής (χαμηλότερη τιμή) και προβλεπόμενη συνολική διάρκεια τους είκοσι τέσσερις (24) μήνες. Μέχρι την ορισθείσα καταληκτική ημερομηνία (31.1.2025) υποβλήθηκαν δύο (2) προσφορές, από τις οποίες η προσφορά του οικονομικού φορέα «[REDACTED]» απορρίφθηκε ως μη καλύπτουσα τα απαιτούμενα από την οικεία Διακήρυξη κριτήρια χρηματοοικονομικής επάρκειας και τεχνικής ικανότητας, το δε αποτέλεσμα της διαδικασίας ανάθεσης κατακυρώθηκε στην ένωση οικονομικών φορέων «[REDACTED]», έναντι συμβατικής αμοιβής, χωρίς Φ.Π.Α., 488.344,00 ευρώ, χωρίς να ασκηθούν προδικαστικές προσφυγές.

3. Με την προσβαλλόμενη πράξη διαπιστώθηκαν πέντε (5) διακωλυτικοί της υπογραφής του σχεδίου της ελεγχόμενης σύμβασης λόγοι.

4. Ο πρώτος και ο δεύτερος από τους διακωλυτικούς λόγους -οι οποίοι ως αναγόμενοι στην ωριμότητα της ελεγχόμενης σύμβασης πρέπει να εξετασθούν από κοινού- αφορούν, ο πρώτος λόγος, κατά το πρώτο σκέλος του, στην υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να περιγράφει με ακρίβεια το φυσικό αντικείμενο της υπό ανάθεση σύμβασης και, κατά το δεύτερο σκέλος του, στην υποχρέωσή της να τεκμηριώνει τη σκοπιμότητα της ανάθεσής της, ο δε δεύτερος λόγος αφορά στην υποχρέωση τεκμηρίωσης του προϋπολογισμού της σύμβασης.

5. Στο Βιβλίο Ι (άρθρα 3 έως 221) του ν.4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και ...)» (Α' 147), όπως οι διατάξεις του έχουν τροποποιηθεί με τον ν. 4782/2021 (Α' 36), ορίζεται, στο άρθρο 18 παρ. 1 ότι «1. Οι

αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή [...] της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος [...] της ελευθερίας του ανταγωνισμού [...]. Οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων και η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των διατιθέμενων προς το σκοπό αυτό δημοσίων πόρων», στο άρθρο 45 ότι οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να συντάσσουν και να τηρούν ειδικό «Φάκελο Δημόσιας Σύμβασης», ο οποίος, σύμφωνα με την παρ. 3 του ανωτέρω άρθρου «περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον: α) την τεκμηρίωση της σκοπιμότητας της σύμβασης, β) τον προϋπολογισμό της σύμβασης και την τεκμηρίωσή του [...] στ) όλα τα έγγραφα που είναι αναγκαία ώστε η αναθέτουσα αρχή να είναι σε θέση να αιτιολογεί τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων [...]», στο άρθρο 49 παρ. 1 ότι «1. Στοιχεία της ωριμότητας της σύμβασης αποτελούν ιδίως: α) η πλήρωση των προϋποθέσεων που τίθενται από ειδικές διατάξεις για την έναρξη της διαδικασίας της σύμβασης [...] β) η νομιμότητα και πληρότητα των σχετικών εγγράφων της σύμβασης και γ) η δυνατότητα των ενδιαφερόμενων οικονομικών φορέων να διαμορφώσουν, κατά την αντίστοιχη διαδικασία σύναψης, βάσιμες και ρεαλιστικές προσφορές, με βάση τα χορηγούμενα από την αναθέτουσα αρχή στοιχεία», στο άρθρο 53 παρ. 1 και 2 περ. ε' και ια' ότι «1. Οι όροι των εγγράφων της σύμβασης πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρτιων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών. 2. Τα έγγραφα της σύμβασης [...] περιέχουν ιδίως: [...] ε) την ακριβή περιγραφή του φυσικού αντικείμενου της σύμβασης [...] ια) τα τεχνικά χαρακτηριστικά (προδιαγραφές), την ποσότητα και την περιγραφή των αγαθών, υπηρεσιών ή έργων, τον τρόπο της εκτέλεσης του ελέγχου και της διασφάλισης της ποιότητας, την προθεσμία για την εκτέλεση της σύμβασης, τον τόπο και χρόνο εκτέλεσης, καθώς και άλλα χαρακτηριστικά, ανάλογα με το αντικείμενο της σύμβασης [...]».

6. Από τις παρατεθείσες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις των άρθρων 49 παρ. 1 και 53 παρ. 1 και 2 συνάγεται ότι, κατά τη διαδικασία σύναψης των δημοσίων συμβάσεων, η δυνατότητα των ενδιαφερομένων οικονομικών φορέων να διαμορφώσουν βάσιμες και ρεαλιστικές προσφορές με βάση τα χορηγούμενα από την αναθέτουσα αρχή στοιχεία έχει αναχθεί ρητώς σε στοιχείο «ωριμότητας» της σύμβασης και για τον σκοπό αυτόν επιβάλλεται οι όροι των εγγράφων της σύμβασης να είναι «σαφείς και πλήρεις», ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρτιων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών. Τα ως άνω χαρακτηριστικά των εγγράφων της σύμβασης, καθώς συνδέονται με τη διασφάλιση συνθηκών διαφάνειας και την ανάπτυξη ελεύθερου ανταγωνισμού προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος (βλ. άρθρο 18 παρ. 1), αποτελούν ουσιώδες στοιχείο του

ελάχιστου περιεχομένου της οικείας διακήρυξης και η έλλειψή τους συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια που πλήττει το κύρος της και καθιστά μη νόμιμη την οικεία διαδικασία ανάθεσης στο σύνολό της. Επομένως, για κάθε σύμβαση ελέγχεται, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, αν στα έγγραφα αυτής οι όροι που αφορούν στο φυσικό αντικείμενό της είναι διατυπωμένοι με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία, ώστε, πρώτον, όλοι οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς, οι οποίοι είναι ευλόγως ενημερωμένοι και επιδεικνύουν τη συνήθη επιμέλεια, να μπορούν να αντιληφθούν επακριβώς το περιεχόμενό τους και να το ερμηνεύσουν με τον ίδιο τρόπο και, δεύτερον, η αναθέτουσα αρχή να είναι σε θέση να ελέγξει αποτελεσματικά αν οι υποβληθείσες προσφορές ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις υλοποίησης της σύμβασης (βλ. ΔΕΕ της 17.6.2021, C-23/20, σκ. 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, Ελ.Συν. Ολ. 2137/2020 σκ. 7-8 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, Εβδ. Τμ. 1555/2021 σκ. 6.1.B.).

7. Περαιτέρω, με τις προπαρατεθείσες διατάξεις των άρθρων 45 παρ. 3 και 49 παρ. 1 θεσπίζονται, προς διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, κανόνες που επιβάλλουν στις αναθέτουσες αρχές, κατά το προδιαγωνιστικό στάδιο σύνταξης των εγγράφων της σύμβασης: (α) Υποχρέωση να τεκμηριώνουν τη σκοπιμότητα της προμήθειας που διενεργούν, δηλαδή να αναφέρουν στον οικείο «φάκελο δημόσιας σύμβασης» τα συγκεκριμένα στοιχεία που έλαβαν υπόψη για τον προσδιορισμό, κατά είδος και ποσότητα, των αναγκών τους για την ικανοποίηση των οποίων ανατίθεται η σύμβαση (βλ. Ελ.Συν. Εβδ.Τμ. 125/2025 σκ. 7, 34/2025 σκ. 6, 16/2023 σκ. 5). (β) Υποχρέωση να τεκμηριώνουν, κατά τρόπο αντικειμενικό και επαληθεύσιμο, τον προϋπολογισμό αυτής, δηλαδή να αναφέρουν τα στοιχεία που έλαβαν υπόψη τους, με προκαταρκτική έρευνα αγοράς ή/και από προγενέστερες παρόμοιες συμβάσεις, για την κοστολόγηση των προμηθευόμενων ειδών/υπηρεσιών και την κατάρτιση έτσι ρεαλιστικού προϋπολογισμού προκειμένου να αποφέρει η σύμβαση τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα (βλ. Ελ.Συν. Ολ. 566/2025 σκ. 5, 1735/2024 σκ. 5, 1345/2024 σκ. 6, 983/2023 σκ. 6). Η τεκμηρίωση της σκοπιμότητας και του προϋπολογισμού της δημόσιας σύμβασης, ως άμεσα συνδεδεμένη με τη διαφάνεια και τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των διατιθέμενων στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων δημοσίων πόρων (βλ. άρθρο 18 του ν. 4412/2016), αποτελεί στοιχείο της ωριμότητας της σύμβασης και η έλλειψή της συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια που πλήττει το κύρος της οικείας προκήρυξης καθιστώντας μη νόμιμη τη διαδικασία ανάθεσης στο σύνολό της (βλ. τις ως άνω μνημονευθείσες στην παρούσα σκέψη αποφάσεις τις Ολομέλειας).

8. Στην προκειμένη υπόθεση, σύμφωνα με την οικεία Διακήρυξη (Α.Δ.Α.Μ.: 24PROC016063498 2024-12-23) το αντικείμενο της

ελεγχόμενης σύμβασης προσδιορίζεται, στο άρθρο 1.3, ως εξής: «Αντικείμενο της σύμβασης είναι η ενίσχυση των συνεργείων του Δήμου με κατάλληλα επανδρωμένο εξοπλισμό για την εκτέλεση εργασιών που ανταποκρίνονται στις βασικές ανάγκες καθημερινότητας των Δημοτών.» Ορίζεται ότι οι εργασίες αυτές αφορούν «την εκτέλεση εργασιών πρόληψης πλημμυρικών φαινομένων, αποκατάστασης βατότητας και προσβασιμότητας σε οικίες έπειτα από μικροζημιές που δημιουργήθηκαν από έκτακτες περιστάσεις και συντήρησης και επισκευής υποδομών, οδών και δημοτικών χώρων.» Περαιτέρω, ορίζεται ότι στο αντικείμενο της σύμβασης περιλαμβάνεται «η προμήθεια υλικών απαραίτητων για την εκτέλεση των [ανωτέρω] εργασιών» καθώς και ορισμένες «υπηρεσίες επισκευής, συντήρησης και αποκατάστασης ζημιών», οι οποίες θα παρέχονται από τον ανάδοχο στην περίπτωση που «το προσωπικό του Δήμου δεν επαρκεί λόγω του φόρτου εργασίας». Εξάλλου, στο άρθρο 6.2.1. της Διακήρυξης η «διάρκεια της Σύμβασης ορίζεται σε είκοσι τέσσερις (24) μήνες» και στο άρθρο 1.3 αυτής προβλέπεται ότι η «μίσθωση μηχανημάτων, οι παρεχόμενες υπηρεσίες και η προμήθεια των υλικών δεν θα εκτελούνται από τον προμηθευτή σε συνεχή βάση, αλλά τμηματικά, μετά από εντολή της Υπηρεσίας σύμφωνα με τις ανάγκες της», παράλληλα δε, στο άρθρο 2 του σχεδίου της ελεγχόμενης σύμβασης, ορίζεται ότι η «πληρωμή του αναδόχου θα γίνεται βάσει επιμετρήσεων με μηνιαίες πιστοποιήσεις οι οποίες θα είναι ανακεφαλαιωτικές και στις οποίες θα περιλαμβάνονται ανακεφαλαιωτικά οι ποσότητες εκτελεσμένων εργασιών και προμηθειών».

9. Περαιτέρω, στον «Προϋπολογισμό Μελέτης» το αντικείμενο της ελεγχόμενης σύμβασης διακρίνεται σε τρεις (3) ομάδες: Α. Η 1^η ομάδα «Μίσθωση εξοπλισμού», με συνολική δαπάνη, χωρίς Φ.Π.Α., 357.980,00 ευρώ, αφορά στη μίσθωση δεκαοχτώ (18) επιμέρους κατηγοριών μηχανημάτων και οχημάτων (εκσκαφείς, φορτωτές, αναμικτήρες, σάρωθρα, γερανοφόρα, προσαρτήματα, μηχανήματα ασφαλείας κ.λπ.), από τα οποία τα ένδεκα (11) μισθώνονται επανδρωμένα με τον χειριστή τους. Η δε μερική, για κάθε μηχανήμα, δαπάνη μίσθωσης υπολογίζεται με παραπομπή στον αντίστοιχο αριθμό του «Τιμολογίου Μελέτης» (Α.Τ.), στον οποίο περιγράφεται περαιτέρω ανάλυση του κόστους, με προσδιορισμό της «Μονάδας μέτρησης», της «Ποσότητας» και της «Τιμής μονάδας». Ενδεικτικά, η μερική δαπάνη για τη «μίσθωση επανδρωμένου με αδειούχο χειριστή εκσκαφέα/φορτωτή τύπου JCB με πτύο και υδραυλική σφύρα», η οποία αποτελεί την υψηλότερη μερική δαπάνη της 1^{ης} ομάδας, υπολογίζεται ως εξής:

Α.Τ.	Μονάδα Μέτρησης	Ποσότητα	Τιμή Μονάδας (ευρώ)	Μερική Δαπάνη (ευρώ)
4	ημ[έρα]	140	480,00	67.200,00

Β. Η 2^η ομάδα «Προμήθεια υλικών», με συνολική δαπάνη, χωρίς Φ.Π.Α., 81.405,00 ευρώ, αφορά στην προμήθεια δεκαπέντε (15) κατηγοριών υλικών (κυβόλιθοι, σκυρόδεμα, χάλυβας οπλισμού, θραυστά υλικά, σωλήνες αποχέτευσης, φρεατία, κιγκλιδώματα κ.λπ.), η δε μερική, για κάθε μηχανήμα, δαπάνη μίσθωσης υπολογίζεται με παραπομπή στον αντίστοιχο Α.Τ., στον οποίο περιγράφεται περαιτέρω ανάλυση του κόστους, με προσδιορισμό της «Μονάδας μέτρησης», της «Ποσότητας» και της «Τιμής μονάδας». Ενδεικτικά, η μερική δαπάνη για την «προμήθεια επί τόπου ινοπλισμένου σκυροδέματος κατηγορίας C 16/20 με χρήση πρέσσας για ημερήσια παράδοση μικρότερη των 30 μ3», η οποία αποτελεί την υψηλότερη μερική δαπάνη της 2^{ης} ομάδας, υπολογίζεται ως εξής:

A.T.	Μονάδα Μέτρησης	Ποσότητα	Τιμή Μονάδας (ευρώ)	Μερική Δαπάνη (ευρώ)
20	m3	300,00	118,00	35.400,00

Γ. Η 3^η ομάδα «Παροχή υπηρεσιών-εργασίες», με συνολική δαπάνη, χωρίς Φ.Π.Α., 56.582,50 ευρώ, αφορά σε ένδεκα (11) κατηγορίες εργασιών (ξυλότυποι, επιστρώσεις, διαμορφώσεις αντιστοιχισθρών επιφανειών, διάστρωση σκυροδέματος, καθαρισμός/αποκατάσταση φρεατίων, απόφραξη αγωγών, επεξεργασία ΑΕΚΚ κ.λπ.), η δε μερική, για κάθε μηχανήμα, δαπάνη μίσθωσης υπολογίζεται με παραπομπή στον αντίστοιχο Α.Τ., στον οποίο περιγράφεται περαιτέρω ανάλυση του κόστους, με προσδιορισμό της «Μονάδας μέτρησης», της «Ποσότητας» και της «Τιμής μονάδας». Ενδεικτικά, η μερική δαπάνη για την «εργασία διάστρωσης αόπλου ή οπλισμένου σκυροδέματος ανεξαρτήτως ποιότητας, παντός είδους τμημάτων έργου», η οποία αποτελεί την υψηλότερη μερική δαπάνη της 3^{ης} ομάδας, υπολογίζεται ως εξής:

A.T.	Μονάδα Μέτρησης	Ποσότητα	Τιμή Μονάδας (ευρώ)	Μερική Δαπάνη (ευρώ)
37	m3	285,00	85,00	24.225,00

10. Με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε (α) ότι δεν έχει οριοθετηθεί με σαφήνεια το αντικείμενο της ελεγχόμενης σύμβασης, καθόσον στα έγγραφά της αναφέρεται αορίστως ότι το αντικείμενό της αφορά στην ενίσχυση των συνεργείων του Δήμου με κατάλληλα επανδρωμένο εξοπλισμό, για την εκτέλεση επιμέρους εργασιών, για τις οποίες δεν υφίσταται σαφής και αναλυτική περιγραφή και (β) ότι από τον φάκελο της ελεγχόμενης σύμβασης που τηρεί ο Δήμος, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 45 του ν.4412/2016, ελλείπουν τα συγκεκριμένα έγγραφα και λοιπά στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη προκειμένου να

τεκμηριωθεί η ανάγκη και η σκοπιμότητα της ανάθεσής της και τα στοιχεία που ελήφθησαν υπόψη καθώς και οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν, για τη διαμόρφωση των τιμών των μονάδων ανά είδος των υπό ανάθεση εργασιών και των προς προμήθεια υλικών.

11. Με την κρινόμενη προσφυγή, όπως αυτή συμπληρώνεται με το [REDACTED] διευκρινιστικό έγγραφο του Δημάρχου [REDACTED] προβάλλεται ότι ο Επίτροπος εσφαλμένως εφάρμοσε τις ως άνω κρίσιμες διατάξεις του ν. 4412/2016, καθόσον, αντίθετα προς τα κριθέντα με την προσβαλλόμενη πράξη, τα έγγραφα της ελεγχόμενης σύμβασης περιέχουν ακριβή περιγραφή του φυσικού αντικειμένου της, ενώ τεκμηριώνεται τόσο η σκοπιμότητα σύναψής της όσο και ο προϋπολογισμός της. Ειδικότερα, (α) προβάλλεται ότι από τη Διακήρυξη και τα λοιπά έγγραφα της σύμβασης που τη συνοδεύουν προσδιορίζεται με σαφήνεια και πληρότητα το είδος των υπό ανάθεση υπηρεσιών και των υπό προμήθεια υλικών, ότι η ακριβής προμέτρηση των ποσοτήτων τους δεν είναι δυνατή, αφού εξαρτώνται από τις έκτακτες ανάγκες που θα ανακύψουν, οι οποίες δεν είναι εκ των προτέρων γνωστές και ότι η ελεγχόμενη σύμβαση συνιστά μέτρο πρόνοιας ώστε να υπάρχει διαθέσιμος ανάδοχος για επείγουσες εργασίες που θα ανακύψουν λόγω έκτακτων περιστάσεων, (β) προβάλλεται ότι η σκοπιμότητα της ελεγχόμενης σύμβασης ερείδεται στην αδυναμία των υπηρεσιών του Δήμου να ανταποκριθεί, με τον υπάρχοντα εξοπλισμό και το ελάχιστο εργατοτεχνικό προσωπικό που διαθέτει, στην έγκαιρη αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Προς απόδειξη του ανωτέρω ισχυρισμού, προσκομίζονται το [REDACTED] «υπόμνημα-διαθέσιμοι πόροι» του Δημάρχου [REDACTED] το [REDACTED] επικαιροποιημένο μητρώο προσωπικού και οχημάτων πολιτικής προστασίας του Δήμου και η [REDACTED] βεβαίωση της Προϊσταμένης του Τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού με τους υπηρετούντες στη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου. Από τα ανωτέρω προσκομιζόμενα έγγραφα προκύπτει ότι ο προσφεύγων διαθέτει δέκα (10) μηχανήματα, από τα οποία, όπως διευκρινίζεται, αυτά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην εκτέλεση του αντικειμένου της ελεγχόμενης σύμβασης είναι οι δύο εκσκαφείς τύπου JCB, ενώ, επισημαίνεται ότι υπάρχει παντελής έλλειψη ειδικού εξοπλισμού πρόληψης και αποκατάστασης έκτακτων μικροβλαβών, ιδιαίτερα στα δύσκολα ορεινά σημεία του Δήμου, ο οποίος διατίθεται μέσω της ελεγχόμενης σύμβασης. Επίσης, προκύπτει ότι στη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών υπηρετούν δεκαπέντε (15) υπάλληλοι, από τους οποίους οι δέκα είναι μηχανικοί. Τέλος, (γ) προβάλλεται ότι για τον καθορισμό της προϋπολογισθείσας αξίας της ελεγχόμενης σύμβασης, οι τιμές μονάδας του Τιμολογίου Μελέτης αυτής προέκυψαν από το Τεύχος Ανάλυσης Τιμών που συνέταξε η τεχνική υπηρεσία του Δήμου, βάσει των αντίστοιχων τιμών των Αναλυτικών Τιμολογίων Οικοδομικών Έργων (ΑΤΟΕ) και των Αναλυτικών Τιμολογίων Έργων Οδοποιίας (ΑΤΕΟ), ενώ για τα ελάχιστα

υλικά που η τιμή τους δεν περιλαμβανόταν στα ανωτέρω Αναλυτικά Τιμολόγια ελήφθησαν τιμές από διαδικτυακή έρευνα προμηθευτών. Τα ως άνω στοιχεία εστάλησαν, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, στον Επίτροπο στις [REDACTED], πριν από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης και αιτιολογούν πλήρως το συνολικό κόστος της ελεγχόμενης σύμβασης και καταδεικνύουν το εύλογο του προϋπολογισμού της.

12. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα και σύμφωνα με τις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, πρέπει, κατά τη γνώμη που κράτησε στο Τμήμα, να γίνουν δεκτά τα ακόλουθα: Η ελεγχόμενη σύμβαση, αποσκοπώντας στην αποτελεσματική αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών και στη μείωση του χρόνου αντίδρασης για την αντιμετώπισή τους, αφορά στην εξασφάλιση διαθεσιμότητας υπηρεσιών και υλικών για μελλοντική χρήση, δεσμεύοντας τον ανάδοχο να έχει στη διάθεσή του τον απαραίτητο εξοπλισμό, υλικά και ανθρώπινο δυναμικό. Ενόψει του ιδιαίτερου αυτού χαρακτήρα της: (α) Το φυσικό αντικείμενό της περιγράφεται ως ετοιμότητα του αναδόχου, κατά τους είκοσι τέσσερις (24) μήνες της διάρκειάς της, να παρέχει, εντός των ζητούμενων από τον Δήμο χρόνων ανταπόκρισης, συγκεκριμένα μηχανήματα, υλικά και υπηρεσίες μέχρι εξαντλήσεως των συμβατικών ποσοτήτων, λαμβάνοντας τη συμφωνηθείσα αμοιβή του βάσει της προσήκουσας πιστοποίησης των κάθε φορά παρεχόμενων υπηρεσιών. Κατά τον τρόπο αυτόν, το αντικείμενό της διατυπώνεται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία, έτσι ώστε, αφενός μεν μπορούσε να γίνει αντιληπτό στον κύκλο των ενδιαφερόμενων οικονομικών φορέων, ώστε αυτοί να μπορούν να διαμορφώσουν βάσιμες και ανταποκρινόμενες στη πραγματικότητα, ρεαλιστικές προσφορές, αφετέρου δε επέτρεπε στον προσφεύγοντα Δήμο να ελέγξει αποτελεσματικά τη συμφωνία των προσφορών προς τις απαιτήσεις της Διακήρυξης. (β) Επίσης, η σκοπιμότητά της τεκμηριώνεται με την απόδειξη της ανεπάρκειας του υπάρχοντος εξοπλισμού και του υπηρετούντος προσωπικού του προσφεύγοντος Δήμου για την εκτέλεση του αντικειμένου της, όπως βασίμως ισχυρίζεται ο Δήμος και αποδεικνύει την πραγματική βάση των ισχυρισμών του με τα αναφερόμενα στην προηγούμενη σκέψη προσκομιζόμενα στοιχεία. Την επάρκεια δε της τεκμηρίωσης αυτής, δεν αναιρεί η αδυναμία προμέτρησης με απόλυτη ακρίβεια των ποσοτήτων των υπό ανάθεση υπηρεσιών και υλικών, καθόσον πρόκειται για μία σύμβαση εξασφάλισης διαθεσιμότητας υπηρεσιών και υλικών για την αντιμετώπιση μελλοντικών έκτακτων αναγκών που τυχόν θα ανακύψουν, για τις οποίες δεν είναι δυνατός ο προσδιορισμός του είδους και της ποσότητας των υπηρεσιών και υλικών που θα απαιτηθούν για την αντιμετώπισή τους, για τον λόγο δε αυτόν προβλέπονται ενδεικτικές ποσότητες, στο πλαίσιο των οποίων θα ενεργοποιείται η σύμβαση με καταβολή αντίστοιχης αμοιβής στον ανάδοχο, ανάλογα με τις παρεχόμενες κάθε φορά για την αντιμετώπιση συγκεκριμένης έκτακτης ανάγκης παρεχόμενες υπηρεσίες και υλικά.

Περαιτέρω, (γ) δεδομένου ότι ο προσφεύγων Δήμος αποδεικνύει ότι η κοστολόγηση των προμηθευόμενων υπηρεσιών και υλικών έγινε βάσει των αντίστοιχων τιμών των ΑΤΟΕ και ΑΤΕΟ και τα ελάχιστα υλικά που η τιμή τους δεν περιλαμβανόταν στα ανωτέρω Αναλυτικά Τιμολόγια βάσει έρευνα αγοράς, επί των οποίων, άλλωστε, δεν αναδείχθηκε με την προσβαλλόμενη πράξη, κατά την άσκηση της πρωτογενούς ελεγκτικής αρμοδιότητας του Επιτρόπου, κάποια πλημμέλεια, ο προσφεύγων Δήμος αιτιολογεί επαρκώς, κατά τρόπο αντικειμενικό και επαληθεύσιμο, την προεκτιμώμενη αξία της ελεγχόμενης σύμβασης, παρέχοντας στοιχεία ικανά να επιβεβαιώσουν το εύλογο της προϋπολογισθείσας δαπάνης αυτής.

13. Μειοψήφησε η Πρόεδρος του Τμήματος, η οποία διατύπωσε την ακόλουθη γνώμη: Εκ των στοιχείων της διαγωνιστικής διαδικασίας δεν τεκμηριώνεται η σκοπιμότητα της επίμαχης ανάθεσης, καθόσον δεν ορίζονται και δεν εξειδικεύονται οι ανάγκες που ελήφθησαν υπόψη για τον προσδιορισμό του είδους και ιδίως της ποσότητας των εργασιών που πρόκειται να εκτελεστούν, καθώς και των προς προμήθεια υλικών. Ειδικότερα, δεν αιτιολογείται το είδος και προεχόντως το μέγεθος των αναγκών, στην κάλυψη των οποίων αποσκοπεί η επίδικη σύμβαση, δοθέντος ότι δεν προσκομίζονται πρόσφορα αποδεικτικά στοιχεία (στατιστικά, συγκριτικά ή ιστορικά), που να αιτιολογούν και να προσδιορίζουν, έστω και σε κάποιο γενικότερο μετρήσιμο μέγεθος, τις ανωτέρω ανάγκες. Συνακόλουθα, δεν δύναται να επιβεβαιωθούν τα μεγέθη (ημέρες μίσθωσης των μηχανημάτων και ποσότητες των προς προμήθεια υλικών), που παρουσιάζονται κατά την ως άνω μελέτη. Επομένως, το αντικείμενο της ανάθεσης δεν προσδιορίζεται με επάρκεια, σαφήνεια και ακρίβεια, κατ' απαίτηση των προεκτιθεμένων διατάξεων του άρθρου 45 του ν. 4412/2016, απορριπτομένων των περί του αντιθέτου προβαλλομένων και συνεπώς συντρέχει ο διαπιστωθείς από τον Επίτροπο πρώτος (κατά το πρώτο του σκέλος του) διακωλυτικός της υπογραφής του σχεδίου αυτής λόγος. Η γνώμη, όμως, αυτή δεν εκράτησε.

14. Συνακόλουθα, οι προβαλλόμενοι με την κρινόμενη προσφυγή λόγοι ανάκλησης της προσβαλλόμενης πράξης, σχετικά με τους διαπιστωθέντες από τον Επίτροπο πρώτο και δεύτερο από τους διακωλυτικούς της υπογραφής του ελεγχόμενου σχεδίου σύμβασης λόγους, είναι βάσιμοι και οι διακωλυτικοί αυτοί λόγοι πρέπει να αρθούν.

15. Ο πέμπτος από τους διακωλυτικούς λόγους, που πρέπει να εξετασθεί, αφορά στη μη υποδιαίρεση της ελεγχόμενης σύμβασης σε τμήματα.

16. Το άρθρο 59 παρ. 1 του ν. 4412/2016, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 63 παρ. 1 του ν. 4955/2022 (Α' 139), ορίζει ότι «1. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποφασίζουν να αναθέτουν μια σύμβαση υπό τη μορφή χωριστών τμημάτων και μπορούν να προσδιορίζουν το μέγεθος και το αντικείμενο των τμημάτων αυτών. Οι αναθέτουσες αρχές

αναφέρουν τους βασικούς λόγους της απόφασής τους να μην διαιρέσουν μία σύμβαση σε τμήματα, στοιχείο που περιλαμβάνεται στα έγγραφα της σύμβασης ή στην ειδική έκθεση του άρθρου 341.»

17. Με τις παρατεθείσες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις θεσπίζεται η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να εξετάζει το ενδεχόμενο υποδιαίρεσης της σύμβασης που πρόκειται να συνάψει σε τμήματα, προς διευκόλυνση της συμμετοχής των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στην ενίσχυση του ανταγωνισμού (βλ αιτιολογικές σκέψεις 2 και 78 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ). Σε περίπτωση που επιλέξει, κατά τη διακριτική της ευχέρεια, η οποία ελέγχεται μόνο ως προς την υπέρβαση των άκρων ορίων αυτής, να μην υποδιαίρει τη σύμβαση σε τμήματα, πρέπει οι λόγοι για την επιλογή της αυτή να προκύπτουν είτε από τα έγγραφα της σύμβασης είτε από την ειδική έκθεση που προβλέπεται με το άρθρο 341 του ν. 4412/2016, η οποία περιλαμβάνει τις βασικές πληροφορίες της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης και γνωστοποιείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην Ενιαία Αρχή Δημόσιων Συμβάσεων (ΕΑΔΗΣΥ) κατόπιν αιτήσεώς τους. Λόγοι που δικαιολογούν τη μη υποδιαίρεση σε τμήματα, σύμφωνα και με την ενδεικτική απαρίθμηση του προοιμίου της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (αιτιολογική σκέψη 78), συντρέχουν στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, με την υποδιαίρεση των υπό ανάθεση συμβάσεων σε τμήματα, είτε τίθεται υπό διακινδύνευση η ευρύτητα της συμμετοχής και εν γένει ο ανταγωνισμός είτε η εκτέλεση της σύμβασης καθίσταται δυσχερής από τεχνικής άποψης ή επιβαρύνεται οικονομικά είτε η ανάγκη συντονισμού των περισσότερων εργασιών θέτει σε σοβαρό κίνδυνο την ορθή εκτέλεσή της. Σε κάθε δε περίπτωση, η υποδιαίρεση ή μη της σύμβασης πρέπει να εκτιμάται βάσει του πλαισίου στο οποίο αυτή εντάσσεται και των ιδιοτήτων της (Ελ.Συν. Ολ. 1459/2022 σκ. 8, 2498/2020 σκ. 8, Εβδ. Τμ. 882/2025 σκ. 5, 536/2025 σκ. 7).

18. Με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε ότι στα έγγραφα της ελεγχόμενης σύμβασης δεν περιλαμβάνεται σχετική αναφορά με τους βασικούς λόγους της απόφασης του προσφεύγοντος να μην διαιρέσει τη σύμβαση σε τμήματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 59 του ν. 4412/2016.

19. Με την κρινόμενη προσφυγή, όπως αυτή συμπληρώνεται με το [REDACTED] διευκρινιστικό έγγραφο του [REDACTED], προβάλλεται ότι ο Επίτροπος εσφαλμένως εφάρμοσε τις ως άνω κρίσιμες διατάξεις του άρθρου 59 παρ. 1 του ν. 4412/2016, καθόσον, αντίθετα προς τα κριθέντα με την προσβαλλόμενη πράξη, η ελεγχόμενη σύμβαση νομίμως δεν υποδιαιρέθηκε σε τμήματα. Ειδικότερα, διευκρινίζεται ότι η επιλογή της μη υποδιαίρεσης σε τμήματα στηρίχθηκε στα εξής δεδομένα: Η δαπάνη της μίσθωσης μηχανημάτων καλύπτει το 72,2% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης και αποτελεί το κύριο αντικείμενό της. Η δε προμήθεια υλικών αφορά μόνο σε εξειδικευμένα υλικά που είναι απαραίτητα για την

αποκατάσταση βλαβών στις θέσεις που θα απασχοληθεί ο μισθωμένος εξοπλισμός και δεν σχετίζεται με τις τακτικές ανάγκες του Δήμου, ο οποίος δεν θα μπορούσε να βρει προμηθευτή για τις μικρές ποσότητες των υλικών αυτών, κατά το χρονικό σημείο που θα υπάρχει ανάγκη αποκατάστασης κάθε έκτακτης βλάβης. Επίσης, οι εργασίες επισκευής, συντήρησης και αποκατάστασης ζημιών θα εκτελούνται από τον ανάδοχο της σύμβασης μόνο αν το προσωπικό του Δήμου δεν επαρκεί λόγω φόρτου εργασίας και αφορούν μόνο στις εργασίες που είναι απαραίτητες για την εκτέλεση των έκτακτων εργασιών κατά την απασχόληση του μισθωμένου εξοπλισμού. Οι εργασίες αυτές δεν μπορούν επίσης να υλοποιηθούν μέσω άλλης σύμβασης λόγω των μικρών κάθε φορά ποσοτήτων που η έκτασή τους δεν είναι γνωστή εκ των προτέρων. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η 2^η ομάδα «Προμήθεια υλικών» και η 3^η «Παροχή υπηρεσιών» έχουν επικουρικό χαρακτήρα ως προς την 1^η ομάδα «Μίσθωση εξοπλισμού» και σε περίπτωση που δεν υπήρχε η δυνατότητα προμήθειας των απαιτούμενων υλικών ή εκτέλεσης των απαραίτητων εργασιών με την ίδια σύμβαση, θα υπήρχε μεγάλη πιθανότητα να μην μπορεί να αντιμετωπισθεί η έκτακτη ανάγκη που ενσκήπτει. Επομένως η ελεγχόμενη σύμβαση αφορά, κατ' ουσίαν, σε εκτέλεση μίας ενιαίας υπηρεσίας και η υποδιαίρεσή της θα δημιουργούσε πολυάριθμα προβλήματα στην έντεχνη εκτέλεση και παρακολούθησή της, ενώ αντιθέτως, η ενιαία εκτέλεση της από έναν ανάδοχο, πέραν της ορθότερης, αμεσότερης και αποτελεσματικότερης διαχείρισης της, επιτρέπει την εξοικονόμηση πόρων μέσω της επίτευξης οικονομιών κλίμακας.

20. Ενόψει των όσων προβάλλονται από τον προσφεύγοντα ως προς τους λόγους της επιλογής του να μην υποδιαίρει την ελεγχόμενη σύμβαση σε τμήματα, τα οποία ανταποκρίνονται στα χαρακτηριστικά της σύμβασης αυτής, όπως προκύπτουν από τα έγγραφα της δημοπράτησης, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επιλογή της μη υποδιαίρεσης της σύμβασης σε τμήματα ερείδεται σε αντικειμενικούς και ειδικούς λόγους, που σχετίζονται με τη φύση αυτής και τις πραγματικές λειτουργικές ανάγκες της και κείται εντός των ορίων της διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στην αναθέτουσα αρχή με το άρθρο 59 παρ. 1 του ν. 4412/2016. Τούτου δοθέντος, ενόψει του ανωτέρω πραγματικού πλαισίου της υπόθεσης, η παράλειψη αναφοράς των λόγων της ως άνω απόφασης στα έγγραφα της σύμβασης δεν πλήττει την αντικειμενική ακεραιότητα της όλης διαδικασίας ανάθεσης της ελεγχόμενης σύμβασης, ώστε να μπορεί να χαρακτηριστεί ως τέτοιου μεγέθους ουσιώδης πλημμέλεια που να κωλύει την υπογραφή της (βλ. ΕλΣυν Ολ. 551/2023 σκ. 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21. Ο τρίτος και ο τέταρτος από τους διακωλυτικούς λόγους, που πρέπει στη συνέχεια να εξετασθούν από κοινού, αφορούν στη νομιμότητα του τεθέντος στην ελεγχόμενη σύμβαση δικαιώματος προαίρεσης.

22. Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 4412/2016, για τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας μίας δημόσιας σύμβασης λαμβάνεται υπόψη και το τυχόν προβλεπόμενο δικαίωμα προαίρεσης, ενώ σύμφωνα με το άρθρο 63 του ίδιου νόμου και το Μέρος Γ' του Παραρτήματος V του Προσαρτήματος Α', στο οποίο παραπέμπει, μεταξύ των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στις προκηρύξεις δημοσίων συμβάσεων είναι και η περιγραφή των τυχόν προαιρέσεων, ενώ το άρθρο 53 παρ. 2 περ. ε' του ίδιου νόμου ορίζει ότι «Τα έγγραφα της σύμβασης [...] περιέχουν ιδίως: [...] ε) την ακριβή περιγραφή του φυσικού αντικείμενου της σύμβασης, οποιαδήποτε δικαιώματα προαίρεσης, καθώς και τον χρόνο άσκησής τους». Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι το δικαίωμα προαίρεσης που επιφυλάσσει η αναθέτουσα αρχή για τη δέσμευση του αντισυμβαλλομένου της να συναινέσει σε παροχή ομοειδών υπηρεσιών και προϊόντων, ασκούμενο μονομερώς με δήλωσή της, πρέπει να περιέχεται στη δημοσιευόμενη προκήρυξη της σύμβασης και να προσδιορίζεται, ποιοτικά και ποσοτικά, στη διακήρυξη και στη συνέχεια στο οικείο συμφωνητικό (πρβλ. Ελ.Συν. Ολ. 100/2025 σκ. 4, Εβδ. Τμ. 352, 351/2022 σκ. 6, 1880/2021 σκ. 5).

23. Όπως έχει κριθεί (βλ. Ελ.Συν. Εβδ. Τμ. 1637/2023 σκ. 16, 193/2022 σκ. 16, 1666/2021 σκ. 7, 1164/2021 σκ. 7), από τα άρθρα 6 παρ. 1 και 53 παρ. 2 περ. ζ' του ν. 4412/2016, 4 παρ. 4 του π.δ/τος 80/2016 «Ανάληψη υποχρεώσεων από τους διατάκτες» (Α' 145), όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 40 του ν. 4701/2020 (Α' 128) και 67, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης [...] δημόσιο λογιστικό [...]» (Α' 143), συνάγεται ότι κατά την ανάθεση δημόσιας σύμβασης, η δαπάνη της οποίας εκτείνεται σε περισσότερα του ενός οικονομικά έτη, πρέπει να συμπεριληφθεί και η αξία του δικαιώματος προαίρεσης στην απόφαση πολυετούς έγκρισης ανάληψης υποχρέωσης του αρμοδίου διατάκτη της αναθέτουσας αρχής.

24. Στην προκειμένη υπόθεση, στο άρθρο 1.3 της Διακήρυξης της ελεγχόμενης σύμβασης ορίζεται ότι «[...] Προβλέπεται η δυνατότητα ενεργοποίησης του δικαιώματος προαίρεσης στην περίπτωση που δικαιολογείται από τις ανάγκες της Αναθέτουσας Αρχής [...]. Η αξία του δικαιώματος προαίρεσης δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των τετρακοσίων ενενήντα πέντε χιλιάδων εννιακοσίων εξήντα επτά ευρώ και πενήντα λεπτών (495.967,50 €) μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ 24 % (εκτιμώμενη αξία δικαιώματος προαίρεσης συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ: εξακόσιες δέκα τέσσερις χιλιάδες εννιακόσια ενενήντα εννέα ευρώ και εβδομήντα λεπτά (614.999,70 €) και για χρονικό διάστημα που δεν θα υπερβαίνει τους εικοσιτέσσερις (24) μήνες. Η ενεργοποίηση του δικαιώματος προαίρεσης θα πρέπει να πραγματοποιηθεί πριν από τη λήξη της αρχικής σύμβασης με έγγραφο που θα αποστείλει η Αναθέτουσα Αρχή στον Ανάδοχο.»

25. Περαιτέρω, με την [REDACTED] (ΑΔΑ: [REDACTED]) απόφαση ανάληψης πολυετούς υποχρέωσης του Δημάρχου [REDACTED] εγκρίθηκε η δέσμευση πίστωσης συνολικού ποσού 614.999,70 ευρώ (314.999,70 ευρώ και 300.000,00 ευρώ για τα έτη 2025 και 2026 αντίστοιχα) σε βάρος του Κ.Α.Ε. [REDACTED]

26. Με την προσβαλλόμενη πράξη κρίθηκε ότι στο σχέδιο της ελεγχόμενης σύμβασης δεν αναφέρεται, ως έπρεπε, διακριτά η δυνατότητα ενεργοποίησης δικαιώματος προαίρεσης, η αξία του και η διάρκειά του, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 4412/2016, στη σύμβαση οφείλεται να ορίζεται ρητώς η εκτιμώμενη αξία αυτής, συμπεριλαμβανομένου και του όποιου δικαιώματος προαίρεσης. Περαιτέρω, κρίθηκε ότι η απόφαση ανάληψης πολυετούς υποχρέωσης του Δημάρχου, με την οποία εγκρίνεται η δέσμευση πίστωσης του συνολικού ποσού της εκτιμώμενης αξίας της ελεγχόμενης σύμβασης, είναι ελλιπής, καθόσον δεν έχει συμπεριληφθεί σ' αυτή η αξία του δικαιώματος προαίρεσης.

27. Με την κρινόμενη προσφυγή προβάλλεται ότι στην ελεγχόμενη σύμβαση έχει τεθεί νόμιμα δικαίωμα προαίρεσης και πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την ενεργοποίησή του, εάν και όταν απαιτηθεί. Τούτο διότι το δικαίωμα προαίρεσης προβλέπεται στο άρθρο 1.3 της Διακήρυξης, προσδιορίζεται ποσοτικά (έως το ποσό της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης) και χρονικά (έως 24 μήνες), ορίζεται δε με σαφήνεια και ο τρόπος ενεργοποίησής του, ενώ με την απόφαση ανάληψης πολυετούς υποχρέωσης του Δημάρχου εγκρίθηκε η δέσμευση της απαιτούμενης δαπάνης για την εκτέλεση της ελεγχόμενης σύμβασης.

28. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα και σύμφωνα με τις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, πρέπει να δεκτό ότι ακριβής περιγραφή του δικαιώματος προαίρεσης θα έπρεπε να περιέχεται και στο σχέδιο της ελεγχόμενης σύμβασης (οικείο συμφωνητικό), καθώς επίσης και η προβλεφθείσα δαπάνη του θα έπρεπε να συμπεριληφθεί στην οικεία απόφαση ανάληψης πολυετούς υποχρέωσης. Όμως, λαμβάνοντας υπόψη ότι το δικαίωμα προαίρεσης προβλέπεται, ποιοτικά και ποσοτικά, στο άρθρο 1.3 της Διακήρυξης, προϋπόθεση η οποία, όπως και η υποβολή του στις απαιτούμενες διατυπώσεις δημοσιότητας δεν αμφισβητούνται από τον Επίτροπο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, το σχέδιο της ελεγχόμενης σύμβασης θα μπορούσε να υπογραφεί υπό τους όρους, πριν από την υπογραφή του (α) αυτό να συμπληρωθεί με την ακριβή περιγραφή του δικαιώματος προαίρεσης και (β) στην οικεία απόφαση ανάληψης πολυετούς υποχρέωσης να συμπεριληφθεί και η προβλεφθείσα δαπάνη του.

29. Μετά από όσα έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη προσφυγή, να ανακληθεί η προσβαλλόμενη

πράξη και να επιτραπεί η υπογραφή του σχεδίου της ελεγχόμενης σύμβασης, κατά τα οριζόμενα στη σκέψη 28 της παρούσας.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την προσφυγή.

Ανακαλεί την [REDACTED] πράξη της Υπηρεσίας Επιτρόπου [REDACTED] στο Δήμο [REDACTED], κατά τα αναφερόμενα ειδικότερα στο σκεπτικό.

Αποφαίνεται ότι δεν κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης «Μίσθωση μηχανημάτων έργου και οχημάτων για την υλοποίηση σημειακών και ευρύτερων παρεμβάσεων σύμφωνα με τις ανάγκες του Δήμου [REDACTED]», σύμφωνα με όσα ορίζονται στο σκεπτικό και στη σκέψη 28.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε σε τηλεδιάσκεψη στις 25 Αυγούστου 2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΥΡΟΥΔΗ**

**Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΚΙΚΟΣ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΘΕΟΔΩΡΑ ΝΑΝΟΥ**

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, την 1^η Οκτωβρίου 2025.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΛΑΧΑΚΗ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΖΕΝΟΥ**